

Η «θεραπευτική αγωγή» έχει κατά γράμμα εφαρμοσθεί, όμως η κατάσταση του «ασθενούς» δεν έχει βελτιωθεί. Η παραγωγικότητα της εργασίας παραμένει κατά την τρέχουσα δεκαετία τέσσερις φορές χαμηλότερη από ό,τι στις δεκαετίες του 1960 και 1970. Μέχρι σήμερα διατηρείται αδυναμία να διατυπωθούν οι βάσεις κάποιου νέου συστήματος με υψηλές επιδόσεις και αποδόσεις, ικανού να αντικαταστήσει το παλαιό. Όμως, αυτό δεν είναι ζήτημα «ιδεολογικών» επιρροών του Μάη του '68 ούτε συννομωσίας κάποιων «διανοούμενων» της Αριστεράς, όπως διατείνεται ο γάλλος πρόεδρος, αλλ' απορρέει από την αδυναμία του νεοσυντηρητισμού να κατανόησει τον χαρακτήρα και την φύση

των πολιτισμικών, εργασιακών και ανθρωπολογικών αλλαγών που έχουν συντελεσθεί στην εποχή μας στα πεδία των κοινωνικών σχέσεων, στην προσωπικότητα των νέων εργαζομένων και των πολιτών. Είτε αρέσει είτε όχι, οι πολιτισμικές, ανθρωπολογικές και εργασιακές προδιαγραφές έχουν τεθεί σε νέες βάσεις μετά τον Μάη του '68 και αυτό με τίποτα δεν αίρεται.

Σημείωση: Το άρθρο του Κ. Βεργόπουλου προοριζόταν για το αφιέρωμα στον Μάη του '68. Κάποιος δαίμων έκανε να λησμονηθεί. Ζητούμε κατανόηση από τον φίλο Βεργόπουλο. Πάντως το άρθρο του είναι πάντα επίκαιρο.

Ευτύχης Μπιτσάκης Βία και Αριστερά

Το πρόβλημα της βίας απέκτησε αυτές τις μέρες και για άλλη μια φορά τραγική επικαιρότητα με τον πόλεμο εναντίον του λαού της Παλαιστίνης και με το αυθόρμητο κίνημα των νέων στη χώρα μας, με αφορμή τη δολοφονία του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου. Ποια θα μπορούσε να είναι η θέση μας στο πρόβλημα της βίας; Ειδικά ποια είναι ή ποια θα έπρεπε να είναι η θέση της Αριστεράς; Κά-

θε λογικός, μη διεστραμμένος άνθρωπος είναι εναντίον της βίας. Όμως η βία είναι ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της ανθρώπινης ιστορίας. Κατά τον Μαρξ, η Ιστορία είναι η ιστορία της πάλης των τάξεων. Ο Μαρξ δεν ήταν βέβαια ο πρώτος που κατέληξε στην τραγική αυτή διαπίστωση. Ο Θουκυδίδης, οι ιστορικοί της Γαλλικής Επανάστασης κ.λπ., είχαν συνειδητοποιήσει τον ρόλο της πάλης των τάξεων. Ο

Μαρξ «θεωρητικοποίησε» αυτό που υπήρχε.

Υπέρ λοιπόν ή κατά της βίας; Το τυπικό αυτό ερώτημα δεν αντιστοιχεί στην αντιφατικότητα του φαινομένου. Κατ' αρχήν, ο μαρξισμός δεν είναι υπέρ της βίας ως αυτοσκοπού ή ως αναπόφευκτου μέσου για την πραγματοποίηση της σοσιαλιστικής κοινωνίας. Όμως, ο ίδιος ο Μαρξ έγραψε ότι «η βία είναι η μαμή κάθε παλιάς κοινωνίας, όταν αυτή εγκυμονεί τη νέα». Ο Μαρξ εδώ εννοεί την επαναστατική βία, την οποία δεν θεωρεί ούτε αναπόφευκτη, ούτε την εύχεται. Γνωρίζει όμως ότι συχνά στην ιστορία η επαναστατική βία ήταν «η μαμή» της νέας κοινωνίας. (Αγγλική Επανάσταση, Γαλλική, Οκτωβριανή κ.λπ.).

Η αφηρημένη, γενική καταδίκη της βίας είναι συνεπώς μια ευγενική, ουτοπική, ουμανιστική στάση. Η Επανάσταση του '21, η Εθνική Αντίσταση εναντίον των ναζί, ήταν ιστορικά αναγκαίες και δικαιωμένες βίαιες μορφές πάλης. Το ίδιο εξωπραγματική είναι και η καταδίκη της βίας «απ' όπου και αν προέρχεται», επειδή σε κάθε σύγκρουση, σε κάθε πόλεμο, υπάρχει η ιστορικά καταδικασμένη και η ιστορικά δικαιωμένη πλευρά. Οι Βιετκόγκ, π.χ., χρησιμοποίησαν τον ένοπλο αγώνα. Το ίδιο και οι Κούρδοι. Δεν χαιρόμαστε μπροστά στη φρίκη των πολέμων. Είμαστε όμως υποχρεωμένοι να πάρουμε θέση: υπέρ των εξεγερμένων υπόδουλων, υπέρ αυτών που αγωνίζονται εναντίον της κρατικής βίας, εναντίον εισβολέων κ.λπ.

Βία εντούτοις δεν είναι μόνο ο πόλεμος, τα βασανιστήρια και οι εκτελέσεις. Η οικονομική βία είναι σιωπηρή, αλλά συχνά απάνθρωπη μορφή (ανεργία, υποαπασχόληση, φτώχεια), όπως και η νόμιμη βία στους εργασιακούς χώρους, οι σκληρές βίας που συστηματικά προβάλλει η τηλεόραση κ.λπ. Η σημερινή κρίση θα δημιουργήσει νέες τραγωδίες και θα οδηγήσει σε νέες μορφές εξαγναγασμού. Και να ελπίσουμε ότι η τάση για εξάντληση των φυσικών αποθεμάτων του πλανήτη δεν θα οδηγήσει στη γενίκευση των πολέμων που ήδη έχουν αρχίσει και συνεχίζονται.

Και η Αριστερά; Σήμερα διεξάγεται μια συστηματική προσπάθεια να ξαναγραφτεί η παγκόσμια ιστορία από την πλευρά των νικητών. Μέρος αυτής της επιχείρησης είναι να εμφανισθεί η ελληνική Αριστερά ως υπεύθυνη για τον Εμφύλιο που άρχισε ήδη από τα χρόνια της κατοχής. Τα γεγονότα, όμως, είναι γνωστά και αδιάψευστα: Ο Εμφύλιος άρχισε με τη δημιουργία των Ταγμάτων Ασφαλείας από την κυβέρνηση των δωσίλογων. Βεβαίως, βία υπήρξε και από τις δύο πλευρές. Αλλά οι ευθύνες έχουν τον ίδιο ιστορικό χαρακτήρα; Το ΕΑΜ είχε κυριαρχήσει στην ύπαιθρο. Υπέγραψε όμως τη Συμφωνία του Λιβάνου και έφτασε στο σημείο να αποκηρύξει το αντιστασιακό κίνημα του ελληνικού στρατού της Μέσης Ανατολής. Και ποιος προκάλεσε τον Δεκέμβρη που ξεκίνησε με τη μαζική δολοφονία ειρηνικών διαδηλωτών; Σήμερα ξέρουμε ότι ο Τσώρτσιλ και οι εγχώριες συντηρητικές δυνάμεις οργάνω-

σαν μεθοδικά την ήττα και την εξόντωση του ΕΑΜικού Κινήματος. Και γιατί έγινε ο δεύτερος εμφύλιος (1945-49); Το ΚΚΕ και το ΕΑΜ αγωνίζονταν για ομαλή δημοκρατική εξέλιξη. Αλλά η τρομοκρατία, κρατική και μη, οδήγησε στον Εμφύλιο. Και είναι χαρακτηριστικό ότι η ηγεσία του ΚΚΕ δήλωνε επίσημα ότι δεν απέβλεπε στην κατάληψη της εξουσίας και ζητούσε από τον ΟΗΕ να μεσολαβήσει για δημοκρατική διέξοδο. Λοιπόν; Αν η ηγεσία του ΕΑΜ και του ΚΚΕ είναι υπεύθυνες απέναντι στην Ιστορία, είναι επειδή δεν ήταν στο ύψος των περιστάσεων και δεν αντιμετώπισαν τη στρατηγική των Αγγλων και των ελληνικών συντηρητικών δυνάμεων.

Και σήμερα; Σήμερα αποτελεί οφθαλμοφανές γεγονός ότι η χώρα διέρχεται μια περίοδο πολλαπλής κρίσης (οικονομικής, ανεργίας, κρίσης της παιδείας, σκανδάλων, υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος, ερήμωσης της επαρχίας, συνθήκες αβίωτης ζωής στις μεγαλουπόλεις κ.λπ.). Η κρίση αυτή γεννάει και θα γεννάει συγκρούσεις. Καθήκον της Αριστεράς είναι να συμ-

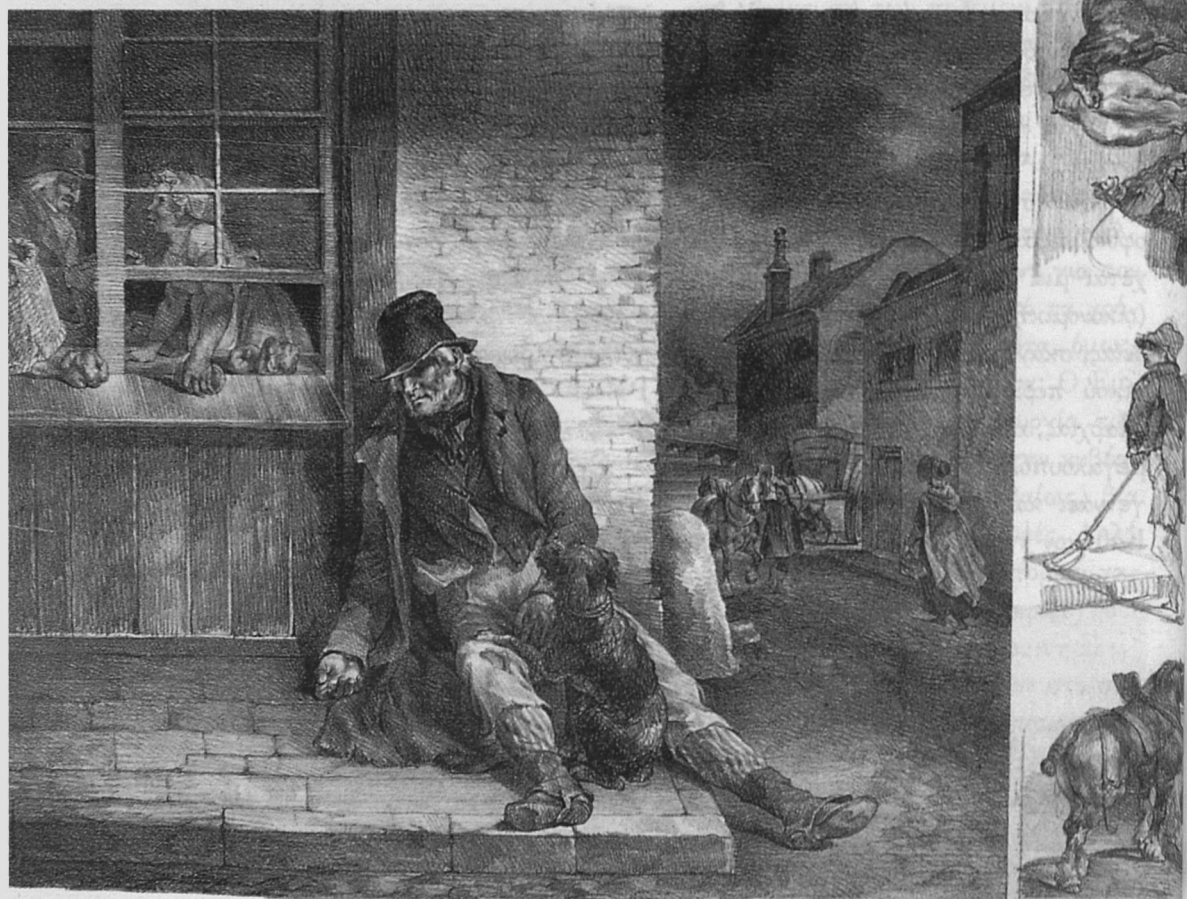
βάλει για μια διέξοδο υπέρ των λαϊκών τάξεων. Η Αριστερά είναι εναντίον της ατομικής τρομοκρατίας. Είναι υπέρ της μαζικής-λαϊκής πάλης. Κατά την πρόσφατη εξέγερση των νέων, έγιναν πράξεις βίας (σπασίματα, καψίματα κ.λπ.) Ποιοι ήταν, όμως, οι δράστες; Ανεγκέφαλοι δήθεν αναρχικοί (ο αναρχισμός είναι μια ανθρωπιστική ιδεολογία) και «κουκουλοφόροι» με λωστούς που (τους είδαμε στην τηλεόραση) συνομιλούσαν άνετα με ένστολους αστυνομικούς.

Η Αριστερά οφείλει να στηρίζει τα λαϊκά αιτήματα και να συμβάλει στην οργάνωση των πολιτικών δυνάμεων για τον σοσιαλισμό. Και είναι αισχρό να κατηγορείται ένα κόμμα της Αριστεράς ότι «χαϊδεύει τα αυτιά των κουκουλοφόρων». Στην εποχή μας το πέρασμα στον σοσιαλισμό δεν προϋποθέτει εμφύλιο πόλεμο. Προϋποθέτει, όμως, αγώνα για την πολιτική, ιδεολογική και ηθική ηγεμονία της Αριστεράς. Ιδού η Ρόδος!

Σημείωση: Το άρθρο αυτό δημοσιεύθηκε στην *Καθημερινή* την 1η Φεβρουαρίου.

Τ. Ζερικώ, Θανάσιμη πτώση
στην οδό Ριβολί ενός νέου οικοδόμου.
Οι γονείς του τον κλαίνει, 1819.

Τ. Ζερικώ, Έλεος για τα βάσανα ενός φτωχού γέρου, 1821.